

PUPINO

SODBA SODIŠČA (veliki senat)
z dne 16. junija 2005*

V zadevi C-105/03,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 35 EU, ki ga je vložil sodnik, pristojen za preiskavo pri Tribunale di Firenze (Italija), z odločbo z dne 3. februarja 2003, ki je na Sodišče prispela 5. marca 2003, v kazenskem postopku proti

Marii Pupino,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, P. Jann, C. W. A. Timmermans in A. Rosas, R. Silva de Lapuerta in A. Borg Barthet, predsedniki senatov, N. Colneric, sodnica, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (poročevalec), P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis in M. Ilešič, sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,
sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorica,

* Jezik postopka: italijanščina.

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 26. oktobra 2004,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za M. Pupino M. Guagliani in D. Tanzarella, odvetnika,

- za italijansko vlado I. M. Braguglia, zastopnik, skupaj s P. Gentilijem, avvocato dello Stato,

- za grško vlado A. Samoni-Rantou in K. Boskovits, zastopnika,

- za francosko vlado R. Abraham, G. de Bergues in C. Isidoro, zastopniki,

- za nizozemsko vlado H. G. Sevenster in C. Wissels, zastopnici,

- za portugalsko vlado L. Fernandes, zastopnik,

- za švedsko vlado A. Kruse in K. Wistrand, zastopnika,

- za vlado Združenega kraljestva R. Caudwell in E. O'Neill, zastopnici, skupaj z M. Hoskinsom, barrister,

- za Komisijo Evropskih skupnosti M. Condou-Durande in L. Visaggio, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 11. novembra 2004

izreka naslednjo

Sodbo

¹ Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 2, 3 in 8 Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ z dne 15. marca 2001 o

položaju žrtev v kazenskem postopku (UL L 82, str. 1, v nadaljevanju: okvirni sklep).

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru kazenskega postopka proti M. Pupino, vzgojiteljici v otroškem vrtcu, obdolženi, da je prizadejala poškodbe otrokom, ki so bili takrat stari manj kot pet let.

Pravni okvir

Pravo Evropske unije

Pogodba o Evropski uniji

- 3 Člen 34(2) EU, v različici, ki izhaja iz Amsterdamske pogodbe, ki je vključen v naslov VI Pogodbe o Evropski uniji, z naslovom „Določbe o policijskem in pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah“, določa:

„Svet sprejema ukrepe in spodbuja sodelovanje z uporabo ustrezne oblike in ustreznih postopkov iz tega naslova, s čimer prispeva k doseganju ciljev

Unije. V ta namen lahko Svet na pobudo katere koli države članice ali Komisije soglasno:

[...]

- b) sprejema okvirne sklepe zaradi približevanja zakonov in drugih predpisov držav članic. Okvirni sklepi so za vsako državo članico zavezujoči glede cilja, ki ga je treba doseči, nacionalnim organom pa prepuščajo izbiro oblike in metod. Sklepi nimajo neposrednega učinka;

[...]“

4 Člen 35 EU določa:

„1. Sodišče Evropskih skupnosti je ob upoštevanju pogojev iz tega člena pristojno za predhodno odločanje o veljavnosti in razlagi okvirnih sklepov in sklepov o razlagi konvencij na podlagi tega naslova ter o veljavnosti in razlagi ukrepov za njihovo izvajanje.

2. Vsaka država članica lahko z izjavo, dano ob podpisu Amsterdamske pogodbe ali kadar koli pozneje, prizna pristojnost Sodišča za predhodno odločanje v skladu z odstavkom 1.

3. Država članica, ki da izjavo v skladu z odstavkom 2, podrobno navede, ali:

- a) lahko sodišče te države, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva, zaprosi Sodišče za predhodno odločanje o vprašanju v zadevi, ki jo obravnava in ki se nanaša na veljavnost ali razlago akta iz odstavka 1, če to sodišče meni, da je za izrek njegove sodbe potrebna odločitev o tem vprašanju, ali

- b) lahko sodišče te države zaprosi Sodišče za predhodno odločanje o vprašanju v zadevi, ki jo obravnava in ki se nanaša na veljavnost ali razlago akta iz odstavka 1, če to sodišče meni, da je za izrek njegove sodbe potrebna odločitev o tem vprašanju.

[...]“

⁵ Iz podatkov, ki se nanašajo na datum začetka veljavnosti Amsterdamske pogodbe, objavljenih v *Uradnem listu Evropskih skupnosti* z dne 1. maja 1999 (UL L 114, str. 56), izhaja, da je Italijanska republika podala izjavo na podlagi člena 35(2) EU,

s katero je priznala pristojnost Sodišča za odločanje v skladu z določbo člena 35(3)(b) EU.

Okvirni sklep

- 6 Člen 2 okvirnega sklepa, z naslovom „Spoštovanje in priznavanje“, določa:

„1. Vsaka država članica zagotovi, da imajo žrtve resnično in primerno vlogo v njenem kazenskopravnem sistemu. Še naprej si mora prizadevati po svojih najboljših močeh, da zagotovi obravnavo žrtev z ustreznim spoštovanjem posameznikovega osebnega dostojanstva med postopkom in priznava pravice in pravne interese žrtev s posebnim ozirom na kazenski postopek.

2. Vsaka država članica zagotovi, da so žrtve, ki so posebej ranljive, lahko deležne posebne obravnave, ki je glede na okoliščine najprimernejša.“

- 7 Člen 3 okvirnega sklepa, z naslovom „Zaslišanja in predložitev dokazov“, določa:

„Vsaka država članica varuje možnost, da se zasliši žrtve med postopkom in da predložijo dokaze.

Vsaka država članica sprejme ustrezne ukrepe za zagotovitev, da njeni organi zaslišujejo žrtve samo toliko, kot je potrebno za namen kazenskega postopka.“

- 8 Člen 8 okvirnega sklepa, z naslovom „Pravica do zaščite“, v odstavku 4 določa:

„Vsaka država članica zagotovi, da so tam, kjer je potrebno zaščititi žrtve – predvsem tiste najbolj ranljive – pred posledicami pričanja na javni obravnavi, žrtve s sklepom sodišča lahko upravičene do pričanja na način, ki omogoča doseganje tega cilja s pomočjo sredstva, ki ustreza njenim osnovnim pravnim načelom.“

- 9 V skladu s členom 17 okvirnega sklepa vsaka država članica uveljavi zakone in druge predpise, ki so potrebni za uskladitev z zgoraj navedenimi členi „22. mar[ca] 2002“.

Nacionalna ureditev

- 10 Člen 392 italijanskega zakonika o kazenskem postopku (v nadaljevanju: CPP) iz knjige V, z naslovom „Preiskava in preizkus obtožnega akta“, določa:

„1. Med preiskavo lahko državni tožilec in oseba, proti kateri je uvedena preiskava, od sodišča zahtevata, da v postopku vnaprejšnjega izvajanja dokazov:

- a) izvede dokaz z zaslišanjem prič, če obstaja utemeljen razlog za sklepanje, da priče zaradi bolezni oziroma resnih ovir ne bo mogoče zaslišati v kontradiktorni razpravi;
- b) izvede dokaz z zaslišanjem prič, če je mogoče na podlagi konkretnih in posebnih razlogov utemeljeno sklepati o nevarnosti, da bi bilo proti priči lahko uporabljeno nasilje ali grožnja ali da bi ji lahko bil ponujen ali obljubljen denar oziroma druga ugodnost, zato da bi se ji preprečilo pričanje oziroma da bi podala krivo izpovedbo.

[...]

1a V postopkih v zvezi z delikti iz členov 600a, 600b, 600d, 609a, 609b, 609c, 609d in 609g kazenskega zakonika (ki se nanašajo na spolne delikte ali delikte, ki so povezani s spolnostjo), lahko državni tožilec oziroma oseba, proti kateri je uvedena preiskava, zahtevata, da se v postopku vnaprejšnjega izvajanja dokazov izvede dokaz z zaslišanjem oseb, mlajših od šestnajst let, tudi če ne gre za primere, določene v odstavku 1.

[...].“

„Če so v preiskavah v zvezi z delikti, določenimi v členih 600a, 600c, 600d, 609a, 609b, 609c, 609d in 609g kazenskega zakonika, med osebami, ki jih pridobivanje dokazov zadeva, mladoletniki, mlajši od šestnajst let, sodišče s sklepom določi [...] kraj, čas in podrobna pravila za vnaprejšnjo izvedbo dokaza, če je to glede na položaj mladoletnika primerno in potrebno. Zato se lahko zaslišanje opravi drugje kot na sodišču, v morebitnih specializiranih centrih za pomoč oziroma, če to ni mogoče, na domu mladoletnika. Izpovedbe morajo biti v celoti dokumentirane s sredstvi za zvočno in slikovno snemanje. Če snemalne naprave oziroma tehnično osebje niso na voljo, ima sodnik možnost uporabiti različne oblike izvedenskih mnenj oziroma tehničnega svetovanja. Poleg tega se zaslišanje povzame v zapisnik. Posnetki se prepišejo samo na zahtevo strank.“

Dejansko stanje in vprašanje za predhodno odločanje

- 12 Iz predložitvenega sklepa izhaja, da se M. Pupino v kazenskem postopku, ki je bil začel zoper njo, očita, prvič, da je januarja in februarja 2001 storila več kaznivih dejanj „zlorabe disciplinskih ukrepov“ v smislu člena 571 italijanskega kazenskega zakonika (v nadaljevanju: CP) proti nekaterim učencem, ki so bili takrat mlajši kot pet let, predvsem tako, da naj bi jih redno tepla, jim grozila, da jim bo dala pomirjevala, jim na usta lepila obliže in jim preprečevala iti na stranišče. Drugič se ji očita, da je februarja 2001 storila kaznivo dejanje „hude telesne poškodbe“ iz členov 582, 585 in 576 CP, v povezavi s členom 61, točki 2 in 11, istega zakonika, ker je eni izmed učenk zadala močan udarec, ki je tej povzročil rahlo oteklino sprednjega dela glave. Postopek, ki se je začel pred Tribunale di Firenze, je v fazi preiskave.

- 13 Predložitveno sodišče v zvezi s tem poudarja, da ima kazenski postopek v italijanskem pravu dve različni fazi. V prvi fazi, to je v fazi preiskave, državno tožilstvo pod nadzorom sodnika, zadolženega za preiskavo, išče in zbira dokazno gradivo, na podlagi katerega presodi, ali naj opusti pregon ali predlaga napotitev zadevne osebe na sojenje pred kazenskim sodiščem. V tem primeru navedeni sodnik dokončno odločbo, s katero se ugoti tem zahtevam oziroma se postopek ustavi, sprejme po opravljeni *ad hoc* obravnavi.
- 14 Z morebitno odločbo o napotitvi na sojenje osebe, proti kateri je uvedena preiskava, se začne druga faza postopka, ki se imenuje faza obravnavanja, v kateri sodnik, zadolžen za preiskavo, ne sodeluje. V njej se začne postopek v ožjem smislu. Po splošnem pravilu se lahko dokazi na predlog strank izvedejo samo v tej fazi, ob spoštovanju načela kontradiktornosti. Predložitveno sodišče poudarja, da se dokazno gradivo, ki ga predložijo stranke, kot dokaz v tehničnem smislu, lahko sprejme na obravnavi. V teh okoliščinah mora biti dokazno gradivo, ki ga je zbral državni tožilec v fazi preiskave, zato da bi se lahko odločil, ali je treba vložiti obtožnico ali predlagati ustavitev preгона, predloženo v kontradiktorno razpravo, ki se opravi v postopku v ožjem smislu z namenom, da v celoti pridobi „dokazno“ vrednost.
- 15 Predložitveno sodišče poudarja, da vendar obstajajo izjeme od tega pravila, ki so določene v členu 392 CPP in po odločitvi sodnika, zadolženega za preiskavo, ob spoštovanju načela kontradiktornosti dopuščajo vnaprejšnje izvajanje dokazov že v fazi preiskave, to je v postopku vnaprejšnjega izvajanja dokazov. Tako zbrano dokazno gradivo ima enako dokazno vrednost kot tisto, ki je zbrano v drugi fazi postopka. Člen 392(1a) CPP je uvedel možnost, da se postopek vnaprejšnjega izvajanja dokazov uporabi takrat, kadar gre za zbiranje pričevanj žrtev določenih

deliktov, ki so izčrpno naštetih (spolni delikti in delikti, ki so povezani s spolnostjo), starih manj kot šestnajst let, čeprav ne gre za primere, določene v odstavku 1 tega člena. Člen 398(5a) CPP istemu sodniku poleg tega dopušča, da ob preiskavah v zvezi z delikti iz člena 392(1a) CPP odredi izvedbo dokaza na poseben način, ki omogoča varstvo zadevnih mladoletnikov. Po mnenju predložitvenega sodišča so te dodatne izjeme po eni strani namenjene varstvu dostojanstva, spodobnosti in osebnosti priče, ko je žrtev mladoletnik, in po drugi strani pristnosti dokaza.

- 16 V zadevi v glavni stvari je državni tožilec avgusta 2001 od sodnika, zadolženega za preiskavo, zahteval, naj v postopku za vnaprejšnje izvajanje dokazov na podlagi člena 392(1a) CPP zbere izpovedbe osmih otrok, prič in žrtev deliktov, za katere je proti M. Pupino uvedena preiskava, ker zaradi izjemne mladosti prič in neizogibnih sprememb v njihovem duševnem stanju ter morebitne potlačitve čustev izvedbe dokazov ne bi bilo mogoče odlašati do kontradiktorne obravnave. Državni tožilec je prav tako zahteval, da se iskanje dokazov izvede v skladu s posebnim postopkom, določenim v členu 398(5a) CPP, v skladu s katerim se zaslišanje opravi v posebnih prostorih, na način, ki varuje dostojanstvo, zasebno življenje in duševno ravnovesje zadevnih mladoletnikov, tako da se, če je to potrebno, vključijo strokovnjaki za psihologijo zaradi občutljivosti in teže dejstev ter zaradi težav, povezanih z nizko starostjo žrtev. M. Pupino je tej zahtevi nasprotovala tako, da je zatrjevala, da pri tej ne gre za nobenega izmed primerov iz člena 392(1) in (1a) CPP.

- 17 Po mnenju predložitvenega sodišča je treba zahtevo državnega tožilca glede na predmetne nacionalne določbe zavrnil, saj te v primeru, ko so podana dejstva, kot so tista, ki se očitajo obdolženki, ne določajo niti možnosti uporabe postopka za vnaprejšnje izvedbo dokazov niti uporabe posebnih postopkov za izvedbo dokazov,

čeprav nič ne nasprotuje temu, da predmetne določbe zajemajo tudi primere, ki niso določeni v členu 392(1) CPP, ko je žrtev mladoletnik. Številni delikti, pri katerih je uporaba člena 392(1) CPP izključena, bi se prav lahko za žrtev izkazali za hujše od tistih, ki jih ta določba zajema. Tak naj bi bil primer v zadevi v glavni stvari, saj naj bi po mnenju državnega tožilca M. Pupino zlorabljala več otrok in pri njih povzročila duševne travme.

- 18 Ker je sodnik, zadolžen za preiskavo pri Tribunale di Firenze, menil, da mora nacionalno sodišče, „tudi če odmislimo vprašanje obstoja ali neobstoja neposrednega učinka evropske zakonodaje“, „svoje nacionalno pravo razlagati glede na besedilo in duha skupnostnih določb“, in ker je dvomil o skladnosti členov 392(1a) in 398(5a) CPP s členi 2, 3 in 8 okvirnega sklepa, kolikor te določbe navedenega zakonika možnost sodnika, zadolženega za preiskavo, da uporabi način vnaprejšnjega izvajanja dokazov ali posebne postopke za zbiranje in potrjevanje dokazov, omejujejo na spolne delikte oziroma na delikte, ki so povezani s spolnostjo, je odločil, da prekine odločanje in da Sodišču predlaga, naj se izreče o obsegu uporabe členov 2, 3 in 8 okvirnega sklepa.

Pristojnost Sodišča

- 19 Na podlagi člena 46(b) EU se določbe Pogodb ES, ESPJ in ESAE, ki se nanašajo na pristojnost Sodišča in na izvajanje te pristojnosti, med katerimi je tudi člen 234 ES, uporabljajo za določbe naslova VI Pogodbe o Evropski uniji pod pogoji iz člena 35 EU. Iz tega sledi, da se lahko ureditev iz člena 234 ES na podlagi člena 35 EU, pod

pogoji iz te določbe, uporablja za pristojnost Sodišča na področju predhodnega odločanja.

- 20 Kot je navedeno v točki 5 te sodbe, je Italijanska republika v izjavi, ki velja od 1. maja 1999, torej od dne, ko je začela veljati Amsterdamska pogodba, navedla, da priznava pristojnost Sodišča za odločanje o veljavnosti in razlagi aktov, navedenih v členu 35 EU, v skladu z določbo odstavka 3(b) tega člena.
- 21 Kar zadeva akte, naštetih v členu 35(1) EU, odstavka 3(b) tega člena z enakimi izrazi kot prvi in drugi odstavek člena 234 ES določa, da „[katero koli] sodišče“ države članice lahko „zaprosi Sodišče za predhodno odločanje“ o vprašanju v zadevi, ki jo obravnava in ki se nanaša na „veljavnost ali razlago“ takih aktov, „če to sodišče meni, da je za izrek njegove sodbe potrebna odločitev o tem vprašanju“.
- 22 Ni sporno, prvič, da sodnik, zadolžen za preiskavo, ki odloča v kazenskem postopku, kot se je začel v zadevi v glavni stvari, posega v opravljanje sodne funkcije tako, da ga je treba šteti za „sodišče države članice“ v smislu člena 35 EU (glede člena 234 ES glej v tem smislu sodbi z dne 23. februarja 1995 v združenih zadevah *Cacchiarelli in Stanghellini*, C-54/94 in C-74/94, Recueil, str. I-391, in z dne 12. decembra 1996 v združenih zadevah X, C-74/95 in C-129/95, Recueil, str. I-6609), in drugič, da spada okvirni sklep, ki temelji na členih 31 EU in 34 EU, med akte, naštetih v členu 35(1) EU, o katerih lahko Sodišče predhodno odloča.

- 23 Čeprav je Sodišče načeloma pristojno, da odgovori na postavljeno predhodno vprašanje, sta francoska in italijanska vlada zoper vloženi predlog vendarle uveljavljali ugovor nedopustnosti, ki temelji na trditvi, da naj odgovor Sodišča ne bi bil potreben za rešitev spora v glavni stvari.
- 24 Francoska vlada poudarja, da želi predložitveno sodišče posamezne določbe okvirnega sklepa uporabiti namesto nacionalne zakonodaje, medtem ko okvirni sklepi glede na besedilo člena 34(2)(b) EU ne morejo imeti takega neposrednega učinka. Poleg tega naj bi bila po mnenju navedene vlade, ki meni enako kot predložitveno sodišče, razlaga nacionalnega prava, ki bi bila skladna z okvirnim sklepom, nemogoča. V skladu s sodno prakso Sodišča pa načelo skladne razlage zgolj na podlagi okvirnega sklepa ne more pripeljati do razlage *contra legem* in niti do poslabšanja položaja posameznika v kazenskem postopku, kar bi bil vendar lahko primer v zadevi v glavni stvari.
- 25 Italijanska vlada najprej navaja, da sta okvirni sklep in direktiva Skupnosti drug od drugega popolnoma različna pravna vira in da zato okvirni sklep za nacionalno sodišče ne more pomeniti nastanka obveznosti skladne razlage nacionalnega prava, kot je tista, ki jo je Sodišče razdelalo v svoji sodni praksi, ki se nanaša na direktive Skupnosti.
- 26 Ne da bi izrecno podvomili o dopustnosti predhodnega vprašanja, se švedska vlada in vlada Združenega kraljestva smiselno strinjata z italijansko vlado, predvsem glede vztrajanja pri medvladnem sodelovanju med državami članicami v okviru naslova VI Pogodbe o Evropski uniji.

- 27 Nazadnje nizozemska vlada poudarja meje, postavljene obveznosti skladne razlage, in postavlja vprašanje, ali bi jo bilo mogoče ob predpostavki, da ta obveznost velja tudi za okvirne sklepe, uporabiti tudi v zadevi v glavni stvari, glede na prav te omejitve.
- 28 Poudariti je treba, da je mogoče ureditev iz člena 234 ES, tako kot je navedeno v točki 19 te sodbe, uporabiti tudi za člen 35 EU, pod pogoji, ki jih zadnje navedena določba vsebuje.
- 29 Kot člen 234 ES tudi člen 35 EU pristojnost Sodišča v postopku predhodnega odločanja veže na pogoj, da nacionalno sodišče „meni, da je za izrek njegove sodbe potrebna odločitev o tem vprašanju“, tako da je mogoče sodno prakso Sodišča, ki se nanaša na dopustnost predlogov za predhodno odločanje na podlagi člena 234 ES, načeloma prenesti na predloge za sprejetje predhodne odločbe, ki so predloženi Sodišču na podlagi člena 35 EU.
- 30 Iz tega sledi, da je mogoče domnevo pristojnosti, povezano s postavljenimi vprašanji, ki jih v postopku predhodnega odločanja postavijo nacionalna sodišča, zavrniti samo v izjemnih primerih, ko je popolnoma očitno, da razlaga določb prava Unije, po kateri sprašujejo v teh vprašanjih, ni v nobeni zvezi z resničnostjo oziroma predmetom spora v glavni stvari, ali ko je problem hipotetične narave oziroma ko Sodišče nima dovolj pravnih ali dejanskih elementov, da bi lahko učinkovito odgovorilo na postavljena vprašanja. Z izjemo takih primerov Sodišče načeloma mora odločati o predhodnih vprašanjih, ki se nanašajo na razlago aktov, določenih v

členu 35(1) EU (glede člena 234 ES glej predvsem sodbo z dne 7. septembra 1999 v zadevi Beck in Bergdorf, C-355/97, Recueil, str. I-4977, točka 22, in z dne 7. junija 2005 v zadevi VEMW in drugi, C-17/03, ZOdl., I-4983, točka 34).

- 31 Upošteva je navedbe, ki so jih podale italijanska, francoska, nizozemska in švedska vlada ter vlada Združenega kraljestva, je treba, tako kot je predpostavil nacionalni sodnik in kot poudarjajo grška, francoska in portugalska vlada ter Komisija, preučiti, ali se obveznost nacionalnih organov, da svoje nacionalno pravo čimbolj razlagajo glede na besedilo in namen direktiv Skupnosti, z enakimi učinki uporablja takrat, ko je predmetni akt okvirni sklep, sprejet na podlagi člena VI Pogodbe o Evropski uniji.
- 32 Ob pritrdilnem odgovoru je treba preveriti, kot so opozorile italijanska, francoska in švedska vlada ter vlada Združenega kraljestva, ali je očitno, da odgovor na predhodno vprašanje ne more konkretno vplivati na rešitev spora v glavni stvari, upošteva je meje, ki so neločljivo povezane z obveznostjo skladne razlage.
- 33 Takoj je treba poudariti, da se besedilo člena 34(2)(b) EU v veliki meri zgleduje po besedilu člena 249, tretji odstavek, ES. Na podlagi člena 34(2)(b) EU so okvirni sklepi obvezni v tem smislu, da so „zavezujoči“ za države članice „glede cilja, ki ga je treba doseči, nacionalnim organom pa prepuščajo izbiro oblike in metod“.

- 34 Posledica zavezujočih okvirnih sklepov, določenih z enakimi izrazi, kot so tisti iz člena 249, tretji odstavek, ES, je za nacionalne organe, in predvsem nacionalna sodišča, obveznost skladne razlage nacionalnega prava.
- 35 Okoliščina, da so pristojnosti, ki jih ima Sodišče na podlagi člena 35 EU, v okviru naslova VI Pogodbe o Evropski uniji manj široke od pristojnosti Sodišča na podlagi Pogodbe ES, in dejstvo, da v okviru navedenega naslova VI ni popolnega sistema pravnih sredstev in postopkov za zagotavljanje varstva zakonitosti aktov institucij, temu zaključku ne nasprotujeta.
- 36 Pravzaprav je neodvisno od stopnje povezovanja, predvidenega v Amsterdamski pogodbi, v procesu oblikovanja vse tesnejše zveze med narodi Evrope v smislu člena 1, drugi odstavek, EU popolnoma razumljivo, da se je avtorjem Pogodbe o Evropski uniji zdelo koristno v okviru naslova VI te pogodbe določiti možnost uporabe pravnih instrumentov z učinki, ki so podobni tistim, določenim v Pogodbi ES, da bi tako učinkovito prispevali k zasledovanju ciljev Unije.
- 37 Pomen pristojnosti za predhodno odločanje Sodišča na podlagi člena 35 EU potrjuje dejstvo, da lahko vsaka država članica na podlagi odstavka 4 le-tega, ne glede na to, ali je dala izjavo na podlagi odstavka 2 tega člena ali ne, Sodišču predloži zaznamke ali pisne ugotovitve v primerih iz odstavka 1 iste določbe.

- 38 Ta pristojnost bi ostala brez bistvenega dela polnega učinka, če posamezniki ne bi imeli pravice sklicevati se na okvirne sklepe, zato da bi pred sodišči držav članic dosegli skladno razlago nacionalnega prava.
- 39 Italijanska vlada in vlada Združenega kraljestva v podporo svojim navedbam zatrjujeta, da Pogodba o Evropski uniji za razliko od Pogodbe ES ne vsebuje nobene obveznosti, ki bi bila podobna obveznosti, določeni v členu 10 ES, na kateri sodna praksa Sodišča zato, da bi lahko upravičila obveznost skladne razlage nacionalnega prava glede na pravo Skupnosti, delno vendarle temelji.
- 40 Tej navedbi ni mogoče pritrditi.
- 41 Člen 1, drugi in tretji odstavek, Pogodbe o Evropski uniji določa, da ta pogodba označuje novo stopnjo v procesu oblikovanja vse tesnejše zveze med evropskimi narodi, in da je naloga Unije, ki temelji na Evropskih skupnostih, dopolnjenih s politikami in oblikami sodelovanja, ki jih uvaja navedena pogodba, dosledno in solidarno urediti odnose med državami članicami in njihovimi narodi.
- 42 Unija bi s težavo učinkovito izpolnila svojo nalogo, če načelo lojalnega sodelovanja, ki pomeni predvsem to, da države članice sprejmejo vse ustrezne ukrepe, splošne in posebne, da bi zagotovile izpolnjevanje obveznosti, ki izhajajo iz prava Evropske

unije, ne bi bilo enako obvezno v okviru policijskega in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah, ki prav tako temelji na sodelovanju med državami članicami in institucijami, tako kot je upravičeno poudarila generalna pravobranilka v točki 26 sklepnih predlogov.

43 Glede na vse zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da je načelo skladne razlage obvezno tudi za okvirne sklepe, sprejete v okviru naslova VI Pogodbe o Evropski uniji. Pri uporabi nacionalnega prava mora predložitveno sodišče, ki bo podalo njegovo razlago, to storiti, kolikor je le mogoče, glede na besedilo in namen okvirnega sklepa, zato da bi doseglo v njem določen rezultat in da bi ravnalo tudi v skladu s členom 34(2)(b) EU.

44 Kljub temu je treba poudariti, da je obveznost nacionalnega sodišča, da se pri razlagi upoštevni pravil svojega nacionalnega prava sklicuje na vsebino posameznega okvirnega sklepa, omejena s splošnimi pravnimi načeli, predvsem z načeloma pravne varnosti in prepovedi povratne veljavnosti.

45 Navedeni načeli nasprotujeta predvsem temu, da bi lahko navedena obveznost na temelju posameznega okvirnega sklepa in neodvisno od zakona, sprejetega za njegovo izvajanje, določila oziroma povečala kazensko odgovornost tistih, ki kršijo njegove določbe (o direktivah Skupnosti glej predvsem zgoraj navedeno sodbo X, točka 24, in sodbo z dne 3. maja 2005 v združenih zadevah Berlusconi in drugi, C-387/02, C-391/02 in C-403/02, ZOdl., str. I-3565, točka 74).

46 Vendar je treba poudariti, da se določbe, ki so predmet tega predloga za sprejetje predhodne odločbe, ne nanašajo na obseg kazenske odgovornosti zadevne osebe, pač pa na potek postopka in na posebne postopke za izvedbo dokazov.

47 Obveznost nacionalnega sodišča, da se pri razlagi upoštevnihih pravil svojega nacionalnega prava sklicuje na vsebino okvirnega sklepa, preneha, če tega nacionalnega prava ni mogoče uporabiti tako, da bi bil dosežen rezultat, skladen s tistim, ki je določen z okvirnim sklepom. Z drugimi besedami se načela skladne razlage ne more uporabiti kot temelj za razlago nacionalnega prava *contra legem*. To načelo kljub temu zahteva, da nacionalno sodišče v okoliščinah posameznega primera upošteva celotno nacionalno pravo, zato da bi lahko presodilo, v kakšnem obsegu ga je mogoče uporabiti tako, da ne bo dosežen rezultat, nasproten tistemu, ki je zajet v okvirnem sklepu.

48 Kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 4 sklepnih predlogov, ni očitno, da bi bila v zadevi v glavni stvari razlaga nacionalnega prava v skladu z okvirnim sklepom nemogoča. Nacionalno sodišče mora v navedeni zadevi preveriti, ali je skladna razlaga njegovega nacionalnega prava mogoča.

49 S tem pridržkom je treba odgovoriti na vprašanje za predhodno odločanje.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 50 Z vprašanjem predložitevno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člene 2, 3 in 8(4) okvirnega sklepa razlagati tako, da mora imeti nacionalno sodišče možnost dovoliti mlajšim otrokom, ki tako kot v zadevi v glavni stvari zatrjujejo, da so bili žrtve grdega ravnanja, da podajo svoje izpovedbe na poseben način, ki jim zagotavlja primerno varstvo, zunaj javne obravnave in preden se ta opravi.
- 51 V skladu s členom 3 okvirnega sklepa vsaka država članica varuje možnost, da se zasliši žrtve med postopkom in da predložijo dokaze, ter sprejme ustrezne ukrepe za to, da njeni organi zaslišujejo žrtve samo toliko, kot je potrebno za namen kazenskega postopka.
- 52 Člena 2 in 8(4) okvirnega sklepa vsako državo članico zavezujeta, da si po svojih najboljših močeh prizadeva, da zagotovi zlasti obravnavanje žrtev z ustreznim spoštovanjem posameznikovega osebnega dostojanstva med postopkom, da zagotovi, da so žrtve, ki so posebej ranljive, lahko deležne posebne obravnave, ki je glede na njihov položaj najprimernejša, in da zagotovi, da so tam, kjer je treba zaznamovati žrtve – predvsem najranljivejše – pred posledicami pričanja na javni obravnavi, žrtve s sklepom sodišča lahko upravičene do pričanja na način, ki omogoča doseganje tega cilja s sredstvom, ki ustreza njenim osnovnim pravnim načelom.
- 53 Okvirni sklep ne opredeljuje pojma ranljivosti žrtve v smislu členov 2(2) in 8(4). Vendar je neodvisno od vprašanja, ali okoliščina, da je žrtev kaznivega dejanja

mladoletnik, na splošno zadošča za to, da bi bilo mogoče tako žrtev opredeliti kot posebej ranljivo v smislu okvirnega sklepa, neizpodbitno, da so lahko ti mlajši otroci takrat, ko trdijo, tako kot v zadevi v glavni stvari, da so pretrpeli grdo ravnanje, in to celo s strani učiteljice, predmet take opredelitve, upošteva predvsem njihovo starost in naravo ter posledice kaznivih dejanj, katerih žrtve naj bi bili, zato da bi bili lahko upravičeni do posebnega varstva, ki ga zahtevajo zgoraj navedene določbe okvirnega sklepa.

- 54 Nobena izmed treh določb okvirnega sklepa, ki jih navaja predložitveno sodišče, ne določa konkretnih načinov za izvedbo v njih opredeljenih ciljev, ki so predvsem v tem, da se zlasti ranljivim žrtvam zagotovi „posebn[a] obravnav[a], ki je glede na njihov položaj najprimernejša“, kot tudi „pričanj[e] na [poseben] način“, ki omogoča, da se vsem žrtvam zagotovi obravnava „z ustreznim spoštovanjem posameznikovega osebnega dostojanstva“, možnost, da so zaslišane in da „predložijo dokaze“, ter da so te žrtve zaslišane „samo toliko, kot je potrebno za namen kazenskega postopka“.
- 55 V skladu z ureditvijo, ki je predmet postopka v glavni stvari, se mora izpoved, podana tekom preiskave, načeloma ponoviti na javni obravnavi, zato da v celoti dobi dokazno vrednost. V določenih primerih je kljub temu dovoljeno, da se ta izpoved opravi samo enkrat, med preiskavo, z enako dokazno vrednostjo, vendar v drugačnih razmerah, kot veljajo za javno obravnavo.
- 56 V teh okoliščinah uresničevanje ciljev zgoraj navedenih določb okvirnega sklepa zahteva, da ima nacionalno sodišče možnost, da za žrtve, ki so zlasti ranljive, uporabi

poseben postopek, kot je postopek za vnaprejšnje izvajanje dokazov, določen v pravu države članice, in določene posebne pogoje za izpovedbe, če je ta postopek glede na položaj žrtev najprimernejši in potreben, zato da se prepreči izgubljanje dokaznega gradiva, da se ponavljanje zasliševanj zmanjša na najnižjo možno raven in da se za navedene žrtve preprečijo škodljive posledice izpovedbe na javni obravnavi.

57 V tem pogledu je treba pojasniti, da mora na podlagi člena 8(4) okvirnega sklepa način, ki je določen za pričevanje, v vsakem primeru ustrezati osnovnim pravnim načelom zadevne države članice.

58 Poleg tega Unija na podlagi člena 6(2) EU spoštuje temeljne pravice, kot jih zagotavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisana v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: konvencija), in ki kot splošna načela prava Skupnosti izhajajo iz skupnih ustavnih tradicij držav članic.

59 Okvirni sklep je torej treba razlagati tako, da so temeljne pravice, med katerimi je treba posebej omeniti pravico do poštenega sojenja, ki je določena v členu 6 konvencije in ki jo je razlagalo Evropsko sodišče za človekove pravice, spoštovane.

- 60 Predložitveno sodišče se mora prepričati, da uporaba ukrepov, ob predpostavki, da se v tem primeru lahko uporabita postopek za vnaprejšnje izvajanje dokazov in zaslišanje v posebnih razmerah, ki sta določena v italijanskem pravu, upošteva obveznost skladne razlage nacionalnega prava, ni taka, da bi kazenski postopek, ki teče zoper M. Pupino, gledano v celoti lahko postal nepošten v smislu člena 6 konvencije, kot ga je razlagalo Evropsko sodišče za človekove pravice (glej predvsem sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 20. decembra 2002 v zadevi P. S. proti Nemčiji, z dne 2. julija 2002 v zadevi S. N. proti Švedski, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-V; z dne 13. februarja 2004 v zadevi Rachdad proti Franciji in sklep z dne 20. januarja 2005 v zadevi Accardi in drugi proti Italiji, req. št. 30598/02).
- 61 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na zastavljeno predhodno vprašanje odgovoriti, da se morajo členi 2, 3 in 8(4) okvirnega sklepa razlagati tako, da mora imeti nacionalno sodišče možnost, da mlajšim otrokom, ki tako kot v zadevi v glavni stvari zatrjujejo, da so bili žrtve grdega ravnanja, dovoli, da podajo izpovedbe v razmerah, v katerih je mogoče zagotoviti ustrezno raven varstva, na primer zunaj javne obravnave in preden se ta opravi. Nacionalno sodišče mora upoštevati vsa pravila nacionalnega prava in jih, kolikor je to mogoče, razlagati glede na besedilo in namen navedenega okvirnega sklepa.

Stroški

- 62 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člene 2, 3 in 8 Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ z dne 15. marca 2001 o položaju žrtev v kazenskem postopku je treba razlagati tako, da mora imeti nacionalno sodišče možnost, da mlajšim otrokom, ki tako kot v zadevi v glavni stvari zatrjujejo, da so bili žrtve grdega ravnanja, dovoli, da podajo izpovedbe v razmerah, v katerih je mogoče zagotoviti ustrezno raven varstva, na primer zunaj javne obravnave in preden se ta opravi.

Nacionalno sodišče mora upoštevati vsa pravila nacionalnega prava in jih, kolikor je to mogoče, razlagati glede na besedilo in namen navedenega okvirnega sklepa.

Podpisi